

De aangroeiende zandbank te Heist: juridisch drijfzand?

An Cliquet

De juridische aspecten van de aangroeiende zandbank voor de kust van Heist zijn meervoudig. In het geval er bepaalde werken wenselijk of noodzakelijk zouden zijn, is de vraag onder welke juridische voorwaarden deze werken al dan niet mogelijk zijn. Een tweede vraag gaat in op de bevoegdheidsverdeling: wat zijn de internationaalrechtelijke en nationale implicaties van een aangroeiende zandbank?

Welke werken zijn toegelaten?

Het antwoord op deze vraag is afhankelijk van de plaats waar de werken worden uitgevoerd. In het betrokken gebied is immers een Speciale Beschermingszone ingesteld in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn (Koninklijk Besluit 14.10.2005). Een deeltje van dit gebied is bovendien ingesteld als marien reservaat (Koninklijk Besluit 05.03.2006). In deze beschermde gebieden zijn de mogelijkheden om werken uit te voeren beperkter.

In het gehele mariene milieu (met inbegrip van de beschermde gebieden) geldt een milieuvergunningplicht op grond van de Wet marien milieu (Wet 20.01.1999). Een vergunning is vereist voor activiteiten van burgerlijke bouwkunde, het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem, het gebruik van explosieven en akoestische toestellen met een groot vermogen, het achterlaten en het vernietigen van wrakken en gezonken scheepsladingen, industriële activiteiten en de activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen. Een aantal activiteiten zoals het baggeren valt echter niet onder deze vergunningplicht. Wel is een machtiging vereist voor het storten van baggerspecie en inerte materialen van natuurlijke oorsprong. Voorts geldt in de volledige zeegebieden een verplichting tot een milieueffectenbeoordeling voor elke vergunningplichtige activiteit (op grond van deze of andere wetten). Deze MER-plicht geldt niet voor visserijactiviteiten. Voor zandwinning is er een soortgelijke MER-verplichting op grond van de wet op het continentaal plat (Wet 13.06.1969).

In de Speciale Beschermingszone zijn volgende activiteiten verboden: activiteiten van burgerlijke bouwkunde, industriële activiteiten, activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen. Voorts moet een passende beoordeling worden gemaakt voor plannen en of projecten met mogelijk significante gevolgen voor het gebied. Slechts in uitzonderlijke omstandigheden en onder strikte juridische voorwaarden kan een plan of project met significante gevolgen toch worden toegestaan. In het mariene reservaat Baai van Heist zijn in principe alle activiteiten automatisch verboden, behalve: toezicht en controle, monitoring en wetenschappelijk onderzoek, militaire activiteiten, het leggen en onderhoud van kabels en pijpleidingen, het graven van sleuven en het ophogen van de zeebodem, de activiteiten die behoren tot de bevoegdheid van het Vlaamse Gewest, zoals baggeren en zeevisserij. Ook de niet-gemotoriseerde watersporten en gemotoriseerde begeleiding of reddingsoperaties zijn toegelaten op grond van de gebruikersovereenkomst voor het mariene reservaat. Voorts geldt ook in het mariene reservaat de verplichting voor een passende beoordeling van alle plannen of projecten die een significante impact kunnen hebben op het gebied.

Juridische gevolgen van een aangroeiende zandbank

Deze vraag moet tweevoudig worden onderzocht: de internationaalrechtelijke implicaties en de gevolgen op de nationale bevoegdheidsverdeling binnen België.

Het internationale zeerechtverdrag (1982) legt de rechtsregels vast voor de afbakening van de verschillende mariene rechtsgebieden. De basislijn is het vertrekpunt voor de afbakening van andere mariene rechtsgebieden (territoriale zee en exclusieve economische zone). In België is de basislijn de normale basislijn, zijnde de laagwaterlijn zoals aangegeven op officiële zeekaarten. De permanente havenstructuren zoals de

strekdammen van de haven van Zeebrugge worden ook meegerekend voor de bepaling van de basislijn. Ook de laagwaterlijn van een bij eb drooggevallen bodemverheffing kan worden gebruikt als basislijn. Het moet gaan om een op natuurlijke wijze ontstane landoppervlakte die bij laag tij door water is omgeven en boven water uitsteekt, doch bij hoog tij onder water komt. Voorwaarde is dat de droogvalling moet gelegen zijn op een afstand van het vasteland die niet groter is dan de breedte van de territoriale zee (12 zeemijl). Een eventuele wijziging aan de basislijn moet worden aangepast op de officiële zeekaarten. Aangezien de basislijn wordt gebruikt als lijn vanwaar de breedte van de territoriale zee, alsook de exclusieve economische zone wordt gemeten, zou dit ook impliceren dat de grenzen van deze mariene rechtsgebieden verschuiven. Een verandering van de basislijn kan de grens van de territoriale zee (in de richting van het Verenigd Koninkrijk) doen opschuiven. Dit heeft internationale implicaties aangezien het gebied waarover België soevereiniteit uitoefent, op die manier wordt uitgebreid. Dit heeft o.a. gevolgen voor de toepassing van de communautaire visserijwetgeving.

Wat de uiterste grenzen van de Belgische mariene rechtsgebieden betreft (continentaal plat en exclusieve economische zone), is het echter zeer onwaarschijnlijk dat deze zouden wijzigen. De grenzen van het Belgisch continentaal plat zijn vastgelegd in internationale verdragen met de buurlanden (met Frankrijk, Nederland en het Verenigd Koninkrijk). Het is zeer onwaarschijnlijk dat deze verdragen zullen worden aangepast. De uiterste grenzen van de exclusieve economische zone, zoals vastgelegd in de Belgische wet op de exclusieve economische zone (Wet 22.04.1999) zijn dezelfde als deze van het continentaal plat en dus zullen ook deze grenzen ongewijzigd blijven.

Naast mogelijke internationaalrechtelijke gevolgen zijn er ook interne gevolgen. De basislijn vormt immers ook de grens voor de bevoegdheidsverdeling aan de kust tussen de federale overheid (bevoegd voor de zee) en het Vlaamse Gewest (bevoegd voor het land). Juridisch is het mogelijk dat de basislijn wordt gewijzigd in het geval van een bij eb droogvallende bodemverheffing en a fortiori in het geval van een verder aangroeiende zandbank die volledig landwaarts zou dichtslibben. Indien de basislijn zou worden gewijzigd, heeft dit tot gevolg dat de zandbank onder Vlaamse bevoegdheid en Vlaamse wetgeving zou vallen. Het huidige mariene reservaat zou aldus een Vlaams natuurreservaat zijn onder de Vlaamse natuurbehoudswetgeving.

De aangroeiende zandbank te Heist: juridisch drijfzand?

Seminarie 'De zandbank te Heist...een boeiend fenomeen'
19 oktober 2007

An Cliquet

Maritiem Instituut – Universiteit Gent

Juridische implicaties van aangroeiende zandbank

- Welke werken kunnen worden uitgevoerd?
 - Afgraven
 - Ophogen
 - Opvullen van geul
- Wat zijn implicaties voor bevoegdheden?
 - Internationaal
 - Nationaal

Juridisch drijfzand?

Juridische voorwaarden voor uitvoeren van werken

- Afhankelijk van gebied:
 - Werken in mariene milieu
 - Werken in Speciale Beschermingszone
 - Werken in marien reservaat Baai van Heist

Werken in mariene milieu

Werken in marien milieu

- Milieuvergunning (Wet marien milieu) voor o.a.:
 - Burgerlijke bouwkunde
 - Graven van sleuven
 - Ophogen van zeebodem
- Geen vergunning voor onderhoudsbaggerwerken
- Machtiging voor storten van baggerspecie en inerte materialen van natuurlijke oorsprong
- Concessie voor zandwinning (Wet continentaal plat)

Werken in marien milieu

- Milieueffectenbeoordeling voor alle vergunningsplichtige activiteiten op grond van:
 - Wet marien milieu
 - Andere wettelijke bepalingen
 - Wet continentaal plat

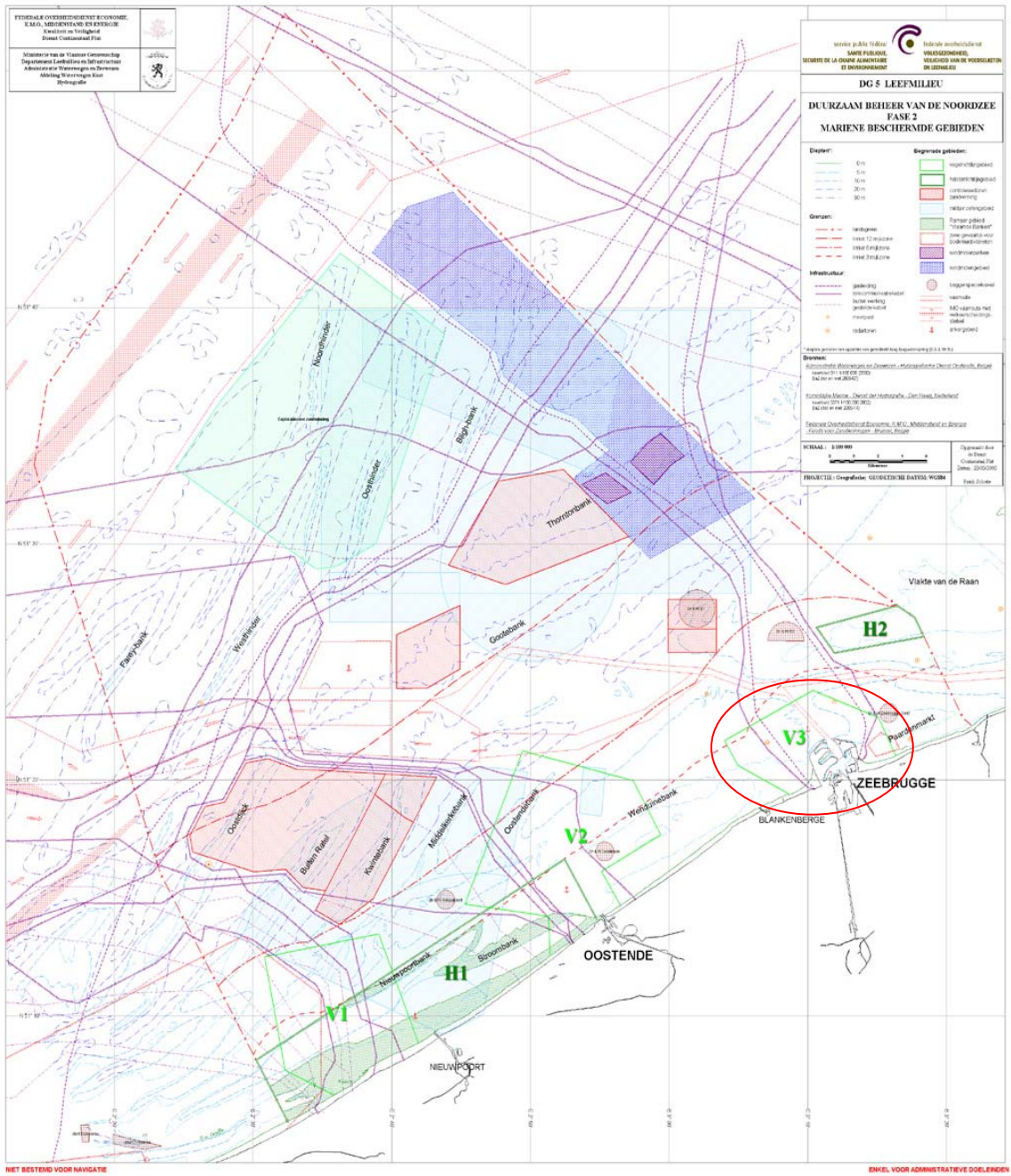

Werken in beschermde gebieden

Beschermde gebieden

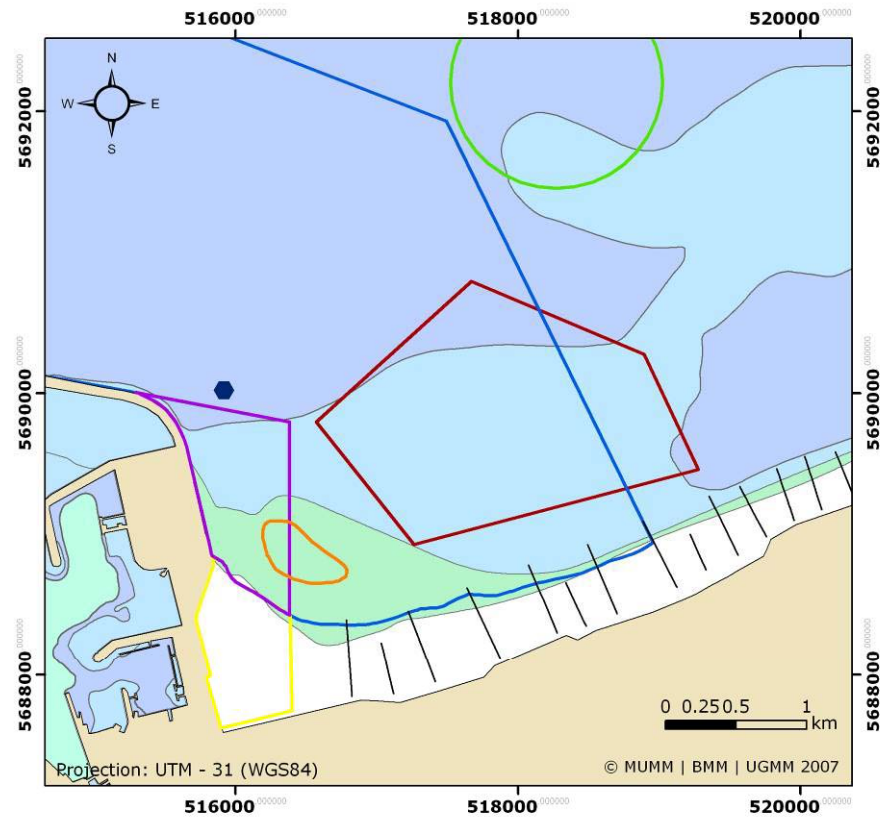
- Speciale beschermingszone:
 - KB 2005
 - Uitvoering van Vogelrichtlijn
 - Bescherming van fuut, grote stern, dwergmeeuw en visdief
- Marien reservaat
 - KB 2006
 - Ligt binnen SBZ
 - Bescherming van visdief en dwergmeeuw

NIET BESTEMD VOOR NAVIGATIE

ENKEL VOOR ADMINISTRatieve DOELENDEN

- "Nieuwe" bank van Heist
- Gericht marien reservaat
- De Baai van Heist natuureservaat
- Speciale Berschermingszone (Vogelrichtlijn)
- Paardenmarkt
- Dumping site Zeebrugge Oost
- ◆ ADCP Meetpunt

Bron: BMM

Werken in Speciale Beschermingszone

- Verbod op burgerlijke bouwkunde, industriële activiteiten,...
- Passende beoordeling voor alle plannen/projecten met mogelijk significante gevolgen
 - Ingeval van significante gevolgen kan plan/project niet worden toegestaan, tenzij onder uitzonderlijke, strikte voorwaarden

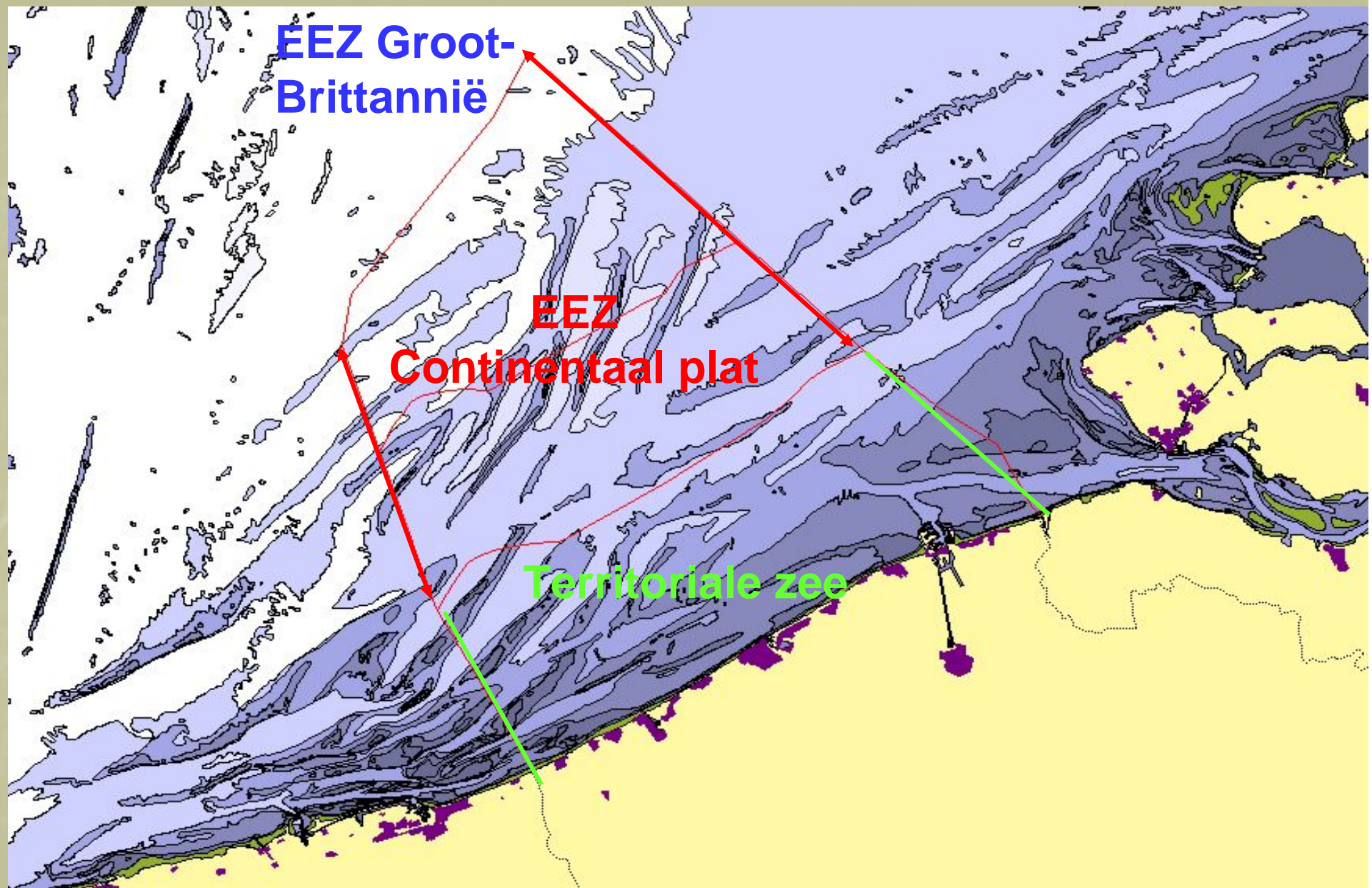
Werken in marien reservaat Baai van Heist

- Principe: alles is verboden, behalve uitzonderingen in wet, KB en gebruikersovereenkomst, o.a.:
 - Graven van sleuven
 - Ophogen van zeebodem
 - Leggen van kabels
 - Baggeren
- Passende beoordeling van alle plannen/projecten met mogelijk significant gevolg

Internationale implicaties voor bevoegdheden

- Internationaal zeerechtverdrag (1982): juridische mogelijkheden voor afbakening mariene rechtsgebieden:
 - Basislijn
 - Territoriale zee
 - Continentaal plat
 - Exclusieve economische zone

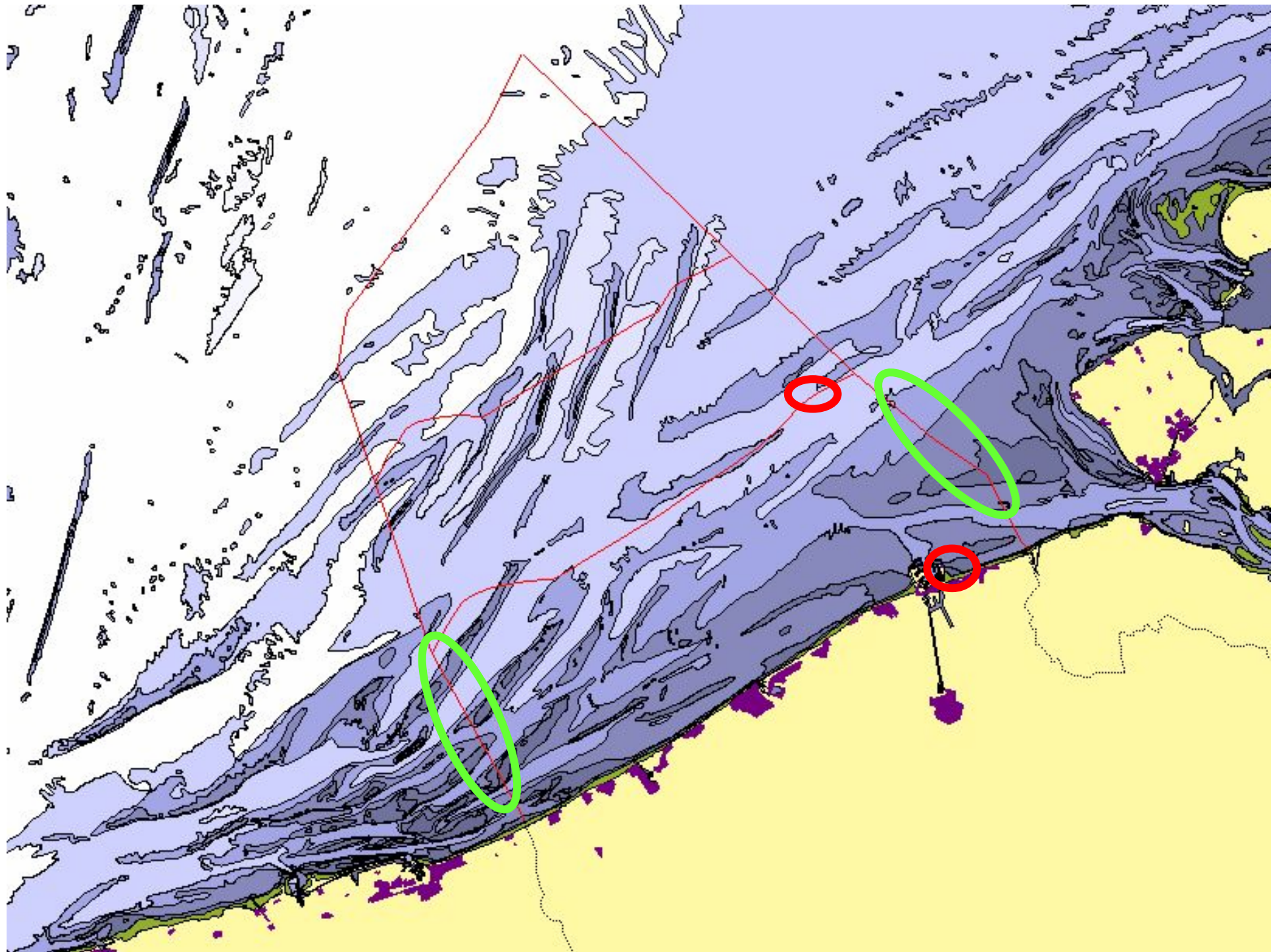
Belgische mariene rechtsgebieden

Basislijn

- Basislijn: gewone basislijn (=laagwaterlijn, zoals aangeduid op officiële zeekaarten)
- Streckdammen van haven van Zeebrugge worden meegerekend
- Laagwaterlijn van bij eb droogvallende bodemverheffing mag worden meegerekend bij bepalen van de basislijn
 - Op natuurlijke wijze ontstane landoppervlakte die bij laag tij door water is omgeven en boven water uitsteekt en bij hoog tij onder water komt
 - Droogvalling moet liggen binnen 12 mijl van de kust

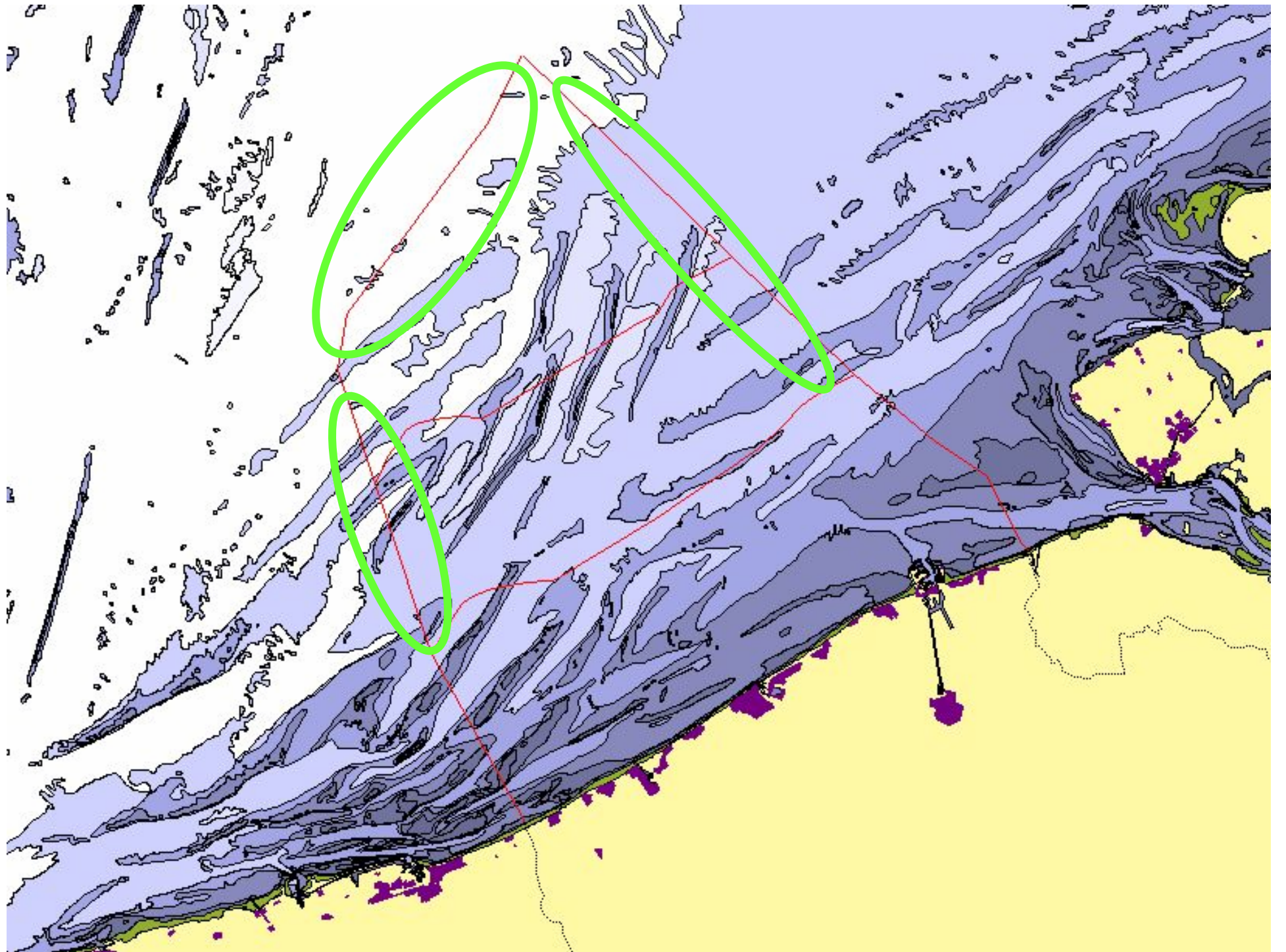
Gevolgen van mogelijke wijziging van basislijn

- Territoriale zee:
 - Territoriale zee wordt gemeten vanaf basislijn
 - Bij wijziging van basislijn verschuift frontale grens van territoriale zee
 - Implicaties voor o.a. communautaire visserijwetgeving
 - Geen effect op zijdelingse grenzen (vastgelegd in verdragen met Nederland en Frankrijk)

Gevolgen van mogelijke wijziging van basislijn

- Continentaal plat:
 - Grenzen zijn vastgelegd in verdragen met buurlanden
 - Zeer onwaarschijnlijk dat grenzen worden gewijzigd
- Exclusieve economische zone (EEZ):
 - Grenzen liggen vast in EEZ Wet
 - Zelfde grenzen als continentaal plat

Nationale implicaties voor bevoegdheden

- Basislijn (laagwaterlijn) = grenslijn tussen federale bevoegdheid (zee) en Vlaamse bevoegdheid (land)

Nationale implicaties voor bevoegdheden

- Bevoegdheidsgrens tussen federaal en Vlaams gebied verschuift:
 - Bij wijziging van basislijn (door bij eb droogvallende bodemverheffing)
 - Bij dichtslibben tussen strand en zandbank
- Implicaties voor wetgeving

Conclusie

- Werken?
 - Algemeen: milieuvergunning, machtiging, concessie, MER vereist
 - Beschermd gebied: bepaalde werken verboden, passende beoordeling voor andere werken

Conclusie

- Bevoegdheid?
 - Onder bepaalde voorwaarden wijziging van basislijn mogelijk
 - Internationale implicaties van eventuele wijziging zijn beperkt
 - Nationaal is er eventueel uitbreiding van grondgebied van Vlaams Gewest mogelijk